

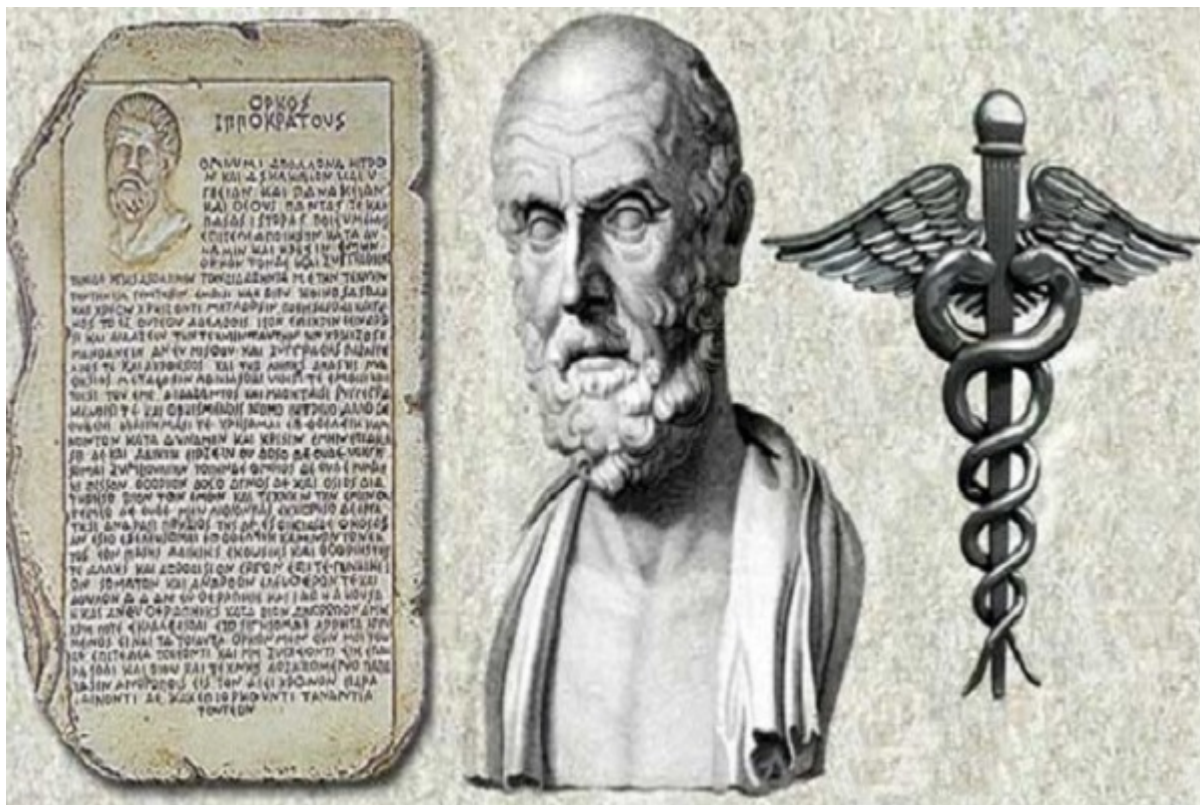
Πατερναλιστικά στοιχεία και το κοινωνικό αποτύπωμα του ιπποκρατικού όρκου (Δημήτρης Τσιολακίδης)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=152313>]

Έχοντας αναφερθεί στις ζυμώσεις που έχουν προηγηθεί μέχρι το σημείο που η ανθρωπότητα αποφάσισε να εκφράσει και να θεσμοθετήσει βιοηθικές αρχές, μπορούμε να εισέλθουμε στη σύγχρονη θεώρηση βιοηθικών ζητημάτων εκκινώντας από την παρακαταθήκη της Ιπποκρατικής ιατρικής δεοντολογίας. Αντικείμενο διεπιστημονικής συζήτησης τοποθετήσεων και ζωηρών αντιπαραθέσεων αποτελεί το διαχρονικό και εν πολλοίς επίκαιρο περιεχόμενο του Ιπποκρατικού όρκου. Το διακύβευμα είναι εάν και κατά πόσο ο όρκος του Ιπποκράτη μπορεί να αποτελέσει βάση για τη θεσμοθέτηση ιατρικής πολιτικής αλλά και παροχή ιατρικής φροντίδας δοθέντων των δραματικών αλλαγών και της δημιουργίας νέων συνθηκών και δεδομένων στην επιστήμη της ιατρικής. Το πατερναλιστικό στοιχείο που απορρέει από αυτή τη διακήρυξη ερμηνεύεται ως η προβολή του ιατρού πατέρα που ξέρει και γνωρίζει σε βάθος τη σωστή θεραπεία και έτσι αποφασίζει για τον ασθενή του. Για να αποδοθεί μια ευκρινέστερη εικόνα αυτής της εισήγησης η συμπερίληψη του περιεχομένου του όρκου στο σώμα του υπό εξέταση θέματος θα συνδράμει θετικά στο σκεπτικό που επιχειρείται, εξετάζοντας τα λεκτικά στοιχεία που αποπνέουν ή υπονοούν ήπιο ιατρικό πατερναλισμό.

Απόδοση στα νέα ελληνικά:

Ορκίζομαι στο θεό Απόλλωνα τον ιατρό και στο θεό Ασκληπιό και στην Υγεία και στην Πανάκεια και επικαλούμενος τη μαρτυρία όλων των θεών ότι θα εκτελέσω κατά τη δύναμη και την κρίση μου τον όρκο αυτόν και τη συμφωνία αυτή. Να θεωρώ τον διδάσκαλό μου της ιατρικής τέχνης ίσο με τους γονείς μου και την κοινωνό του βίου μου. Και όταν χρειάζεται χρήματα να μοιράζομαι μαζί του τα δικά μου. Να θεωρώ την οικογένειά του αδέλφια μου και να τους διδάσκω αυτήν την τέχνη αν θέλουν να την μάθουν χωρίς δίδακτρα ή άλλη συμφωνία. Να μεταδίδω τους κανόνες ηθικής, την προφορική διδασκαλία και όλες τις άλλες ιατρικές γνώσεις στους γιους μου, στους γιους του δασκάλου μου και στους εγγεγραμμένους μαθητές που πήραν τον ιατρικό όρκο, αλλά σε κανέναν άλλο. Θα χρησιμοποιώ τη θεραπεία για να βοηθήσω τους ασθενείς κατά τη δύναμη και την κρίση μου, αλλά ποτέ για να βλάψω ή να αδικήσω. Ούτε θα δίνω θανατηφόρο φάρμακο σε κάποιον που θα μου το ζητήσει, ούτε θα του κάνω μια τέτοια υπόδειξη. Παρομοίως, δεν θα εμπιστευτώ σε έγκυο μέσο που προκαλεί έκτρωση. Θα διατηρώ αγνή και άσπιλη και τη ζωή και την τέχνη μου. Δεν θα χρησιμοποιώ νυστέρι ούτε σε αυτούς που πάσχουν από λιθίαση, αλλά θα παραχωρώ την εργασία αυτή στους ειδικούς της τέχνης. Σε όσα σπίτια πηγαίνω, θα μπαίνω για να βοηθήσω τους ασθενείς και θα απέχω από οποιαδήποτε εσκεμμένη βλάβη και φθορά, και ιδίως από γενετήσιες πράξεις με άνδρες και γυναίκες, ελεύθερους και δούλους. Και όσα τυχόν βλέπω ή ακούω κατά τη διάρκεια της θεραπείας ή και

πέρα από τις επαγγελματικές μου ασχολίες στην καθημερινή μου ζωή, αυτά που δεν πρέπει να μαθευτούν παραέξω δεν θα τα κοινοποιώ, θεωρώντας τα θέματα αυτά μυστικά. Αν τηρώ τον όρκο αυτό και δεν τον παραβώ, ας χαίρω πάντοτε υπολήψεως ανάμεσα στους ανθρώπους για τη ζωή και για την τέχνη μου. Αν όμως τον παραβώ και επιορκήσω, ας πάθω τα αντίθετα.

Η αξία της αναφοράς στον όρκο έγκειται στο ότι «είναι προφανές πως κάθε επαγγελματικός όρκος, πέρα από την όποια θρησκευτική σημασία μπορεί να διαθέτει, αποτελεί, παράλληλα, ευρύτερα κανονιστικό κείμενο. Αφ'ενός συνιστά έναν ιδιαίτερα συμπαγή και απολύτως δεσμευτικό ηθικό κώδικα, αφ'ετέρου λειτουργεί ως αποκρυσταλλωμένη συμφωνία μεταξύ του καθομολογούντος και του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου.[Συνελόντι ειπείν], λειτουργεί ως εγγύηση ώστε να αρθούν εύλογοι φόβοι.»[28] Πρόσθετα «ένας όρκος, όπως ακριβώς και ένας νόμος, ως εκ της φύσεώς του στοχεύει στην πρόληψη ή στην άρση μιας δεδομένης πραγματικότητας και στην αποτροπή ενός υπαρκτού κινδύνου, δεν αποτελεί απάντηση σε κάποιο υποθετικό πρόβλημα, ούτε προτεινόμενη λύση σε μια ευφάνταστη υπόθεση εργασίας.»[29] Ως εκ τούτου η χρήση του όρκου από όσους τον υιοθετούν συνολικά ή εν μέρει, αυτούσιο ή τροποποιημένο, με σημερινούς όρους, αναφέρεται σε προβλήματα που προκύπτουν από το πρακτικό πεδίο της ιατρικής πραγματικότητας.

Κατ' επέκταση η βιοηθική αντιμετώπιση έπεται σε εξειδικευμένο επίπεδο της ακολουθίας των εξελίξεων. Δηλαδή πρώτο έρχονται οι εξελίξεις τεχνολογικές και γνωστικές και μετά ακολουθεί η εφαρμογή τους ή καλύτερα το αίτημα εφαρμογής τους. Να συμπληρώσουμε όμως ότι αυτή η συνάφεια δεν εξαντλείται στην παραπάνω διευθέτηση, καθώς υπάρχει και μία δεύτερη (όχι κεντρική αλλά χρήσιμη για τον εν γένει αλλά και ορθόδοξο ηθικό προβληματισμό) διάσταση, η οποία αναφέρεται και περνάει μέσα από τη χρήση του «επιχειρήματος του ολισθηρού δρόμου»-που χρησιμοποιείται ευρέως στη βιοηθική-, ως εργαλείου (ηθική αξιολόγηση, που εξετάζει τις συνέπειες μιας πράξης) για την αποδοχή ή την απόρριψη μιας πράξης με το βάρος να πέφτει συνήθως στη δεύτερη εκδοχή. Η ισχύς του επιχειρήματος συνοψίζεται στο γεγονός ότι έχει σπουδαιότητα και στην περίπτωση που δεν κατατείνει στην απόρριψη της υπό εξέταση πράξης, αφού έστω και η ανάδειξη των ενδεχόμενων αρνητικών επιπτώσεων από την κατάφαση στην πράξη αποτελεί ζωτική εισφορά στην αποτίμησή της, καθώς καθιστά εφικτή την έγκαιρη λήψη μέτρων για την αποφυγή των συνεπειών της.[30] Προϋπόθεση αποτελεί η καλή χρήση του επιχειρήματος πράγμα που σημαίνει ότι η πειστικότητά του είναι άμεσα εξαρτώμενη «από τη λογική ή εμπειρική τεκμηρίωση των προβλεπόμενων συνεπειών, από την πιθανότητα αυτές να συμβούν και από το πόσο

σημαντικές και ανεπιθύμητες θεωρούνται».[31]

(συνεχίζεται)

[28] Βλ. Σωκράτης Δεληβογιατζής και Ελένη Καλοκαιρινού, ό.π., σ.57έ.

[29] Σωκράτης Δεληβογιατζής και Ελένη Καλοκαιρινού ό.π., σ.58.

[30] Πρβλ. Μιλτιάδη Βάντσου, ό.π., σ.75-91

[31] Βλ. Μιλτιάδη Βάντσου, ό.π., σ.87